

๖๖
๖๖๘๓
๘๖๕๐
ค.๒

ห้องสมุด สำนักพิมพ์ ปปง.
ประเภท : รายงาน
วันที่ : ๒๕๐๗-๑๐

รายงานการวิจัย

เศรษฐกิจนอกระบบของไทย

Thailand's Informal Economy

โดย

ดร.วรพล โสคติยานุรักษ์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

กันยายน ๒๕๕๐

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : เศรษฐกิจนอกระบบของไทย

หัวหน้าคณะผู้วิจัย : ดร.วรพล โสคติยานุรักษ์

ปีที่ทำการวิจัย : 2550

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของเศรษฐกิจนอกระบบ
- 2) เพื่อศึกษาและประมาณการขนาดเศรษฐกิจนอกระบบ เมื่อเทียบกับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
- 3) เพื่อศึกษาขนาดเศรษฐกิจนอกระบบทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัด
- 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบก่อนและหลังการมีพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- 5) เพื่อเป็นแนวทางในการขยายความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมมากขึ้น ในการที่จะทำให้ขนาดเศรษฐกิจนอกระบบลดขนาดลง และเพิ่มขนาดเศรษฐกิจในระบบให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
- 6) เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางนโยบายของภาครัฐและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

วิธีการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและการประมาณการเศรษฐกิจนอกระบบของไทย บนพื้นฐานที่คำนึงถึงเจตนารมณ์ วัตถุประสงค์ ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นในการเปรียบเทียบขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบก่อนและหลังการมีพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ได้ประมาณการขนาดเศรษฐกิจนอกระบบทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัดด้วย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขยายความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมมากขึ้น ในการที่จะทำให้ขนาดเศรษฐกิจนอกระบบลดขนาดลง ซึ่งมีรายละเอียดภายใต้ขอบเขตการศึกษา ดังนี้ คือ เป็นการประมาณขนาดโดยรวมของเศรษฐกิจนอกระบบเทียบเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ซึ่งไม่ได้เจาะจงลงไปในกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกระบบ กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจง และศึกษาอยู่ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2526 - 2548 โดยใช้รูปแบบทางการเงิน (Currency Approach) ซึ่งเป็นวิธีการประมาณการขนาดเศรษฐกิจนอกระบบทางอ้อม (Indirect Approach) รูปแบบทางการเงินที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 วิธี คือ วิธี Simple Currency Ratio และวิธี Currency Demand Approach

ผลการศึกษา

1. ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2548 ตามวิธี Simple Currency Ratio และตามวิธี Demand for Currency ในปี พ.ศ. 2548 โดยมีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 859 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.33 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และ 1,492 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 38.76 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจากผลประโยชน์หรือรายได้ที่รัฐต้องสูญเสียไปจากภาษีอากรที่ไม่สามารถเรียกเก็บได้จากขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบที่ประมาณการตาม วิธี Demand for Currency เป็นมูลค่ามหาศาล คือ ในปี 2526 มีมูลค่า 3,363 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 26.07 ของภาษีที่รัฐเก็บได้ และในปี 2536 คือ มีมูลค่าถึง 9,930 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 19.02 และในปี 2548 มีมูลค่าประมาณ 27,844.78 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20.98 ของภาษีที่เก็บได้จริง ซึ่งผลการคำนวณการสูญเสียภาษีของรัฐมีความสัมพันธ์กับรายได้ที่ไม่ถูกรายงานที่ประมาณการได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจนอกระบบของไทยยังคงเป็นปัญหาที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญ เพราะรายได้ของรัฐที่สูญเสียไปมีมูลค่ามหาศาล ซึ่งรายได้ของรัฐที่สูญเสียไปนั้น หากรัฐสามารถจัดเก็บได้ก็จะสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตแก่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบตามวิธี Simple Currency Ratio โดยปี พ.ศ. 2530 เป็นปีฐานค่อนข้างจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเป็นระยะในระยะแรก แต่ถ้าสังเกตในระยะยาวแล้วจากผลการประมาณแสดงให้เห็นว่าขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ และในส่วนของขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบที่ประมาณการตามวิธี Demand for Currency นั้นจากข้อมูลทำให้ได้ข้อสังเกตว่า ทุก ๆ 5-6 ปี ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบจะมีการขยายตัวขึ้นเกือบสองเท่าเมื่อพิจารณาตามมูลค่า โดยจะเห็นได้จากช่วงเวลาที่ใช้ศึกษา คือ ปี พ.ศ. 2526-2548 นั้น ในปี พ.ศ. 2526 มีขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบเท่ากับ 385 พันล้านบาท และเป็น 542 พันล้านบาท ในอีก 5 ปีต่อมา คือปี 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 811 พันล้านบาท ในปี 2536 จนมีขนาดใหญ่่มากที่สุดในปี พ.ศ. 2547 คือ มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 1,649 พันล้านบาท อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติตลอดช่วงเวลาในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 16.21-47.06 และเมื่อพิจารณาจากแนวโน้มและอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกระบบของไทย พบว่า สัดส่วนของขนาดเศรษฐกิจนอกระบบต่อ GNP จะเปลี่ยนแปลงในอัตราที่ค่อนข้างคงที่ และมีแนวโน้มอัตราการขยายตัวค่อนข้างทรงตัวหรือคงที่โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 32-36 ต่อ GNP ซึ่งจะมีมูลค่าปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องไปตามขนาดของเศรษฐกิจในระบบ (GNP)

3. จากการศึกษาพบว่าขนาดเศรษฐกิจนอกระบบในระดับประเทศที่ประมาณการตามวิธี Simple Currency Ratio และตามวิธี Demand for Currency ในปี พ.ศ. 2548 มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 859 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 22.33 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และ 1,492 พันล้านบาท หรือคิด

เป็นร้อยละ 38.76 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ตามลำดับ ในส่วนของขนาดเศรษฐกิจนอกระบบในระดับภาคที่ประมาณการตามวิธี Simple Currency Ratio พบว่าภาคที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบสูงที่สุดคือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยในปี พ.ศ. 2548 มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 382 พันล้านบาท ในขณะที่ภาคที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบน้อยที่สุด คือ ภาคตะวันตก มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 33 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2548 และขนาดเศรษฐกิจนอกระบบในระดับภาคที่ประมาณการตามวิธี Demand for Currency พบว่าภาคที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบสูงที่สุดคือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยในปี พ.ศ. 2548 มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 664 พันล้านบาท ในขณะที่ภาคที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบน้อยที่สุดคือ ภาคตะวันตก มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 57 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2548 เช่นกัน ในส่วนของขนาดเศรษฐกิจนอกระบบในระดับจังหวัดที่ประมาณการตามวิธี Simple Currency Ratio พบว่าจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบสูงที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยในปี พ.ศ. 2548 มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 239 พันล้านบาท ในขณะที่จังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบน้อยที่สุดคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 837 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2548 และขนาดเศรษฐกิจนอกระบบในระดับจังหวัดที่ประมาณการตามวิธี Demand for Currency พบว่าจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบสูงที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยในปี พ.ศ. 2548 มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 416 พันล้านบาท ในขณะที่จังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบน้อยที่สุดคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบประมาณ 1.4 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2548 นอกจากนี้ยังพบว่าจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ในแต่ละภาคจะมีขนาดเศรษฐกิจนอกระบบใหญ่กว่าจังหวัดอื่น ๆ

4. จากการศึกษาพบว่าขนาดเศรษฐกิจนอกระบบก่อนการออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบต่อเศรษฐกิจในระบบ โดยผลการศึกษาขนาดเศรษฐกิจนอกระบบที่ประมาณการตามวิธี Simple Currency Ratio พบว่าสัดส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบต่อเศรษฐกิจในระบบ ในปี พ.ศ. 2542 มีค่าอยู่ที่ 63.65 ในขณะที่ผลการศึกษาขนาดเศรษฐกิจนอกระบบที่ประมาณการตามวิธี Demand for Currency พบว่า สัดส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบต่อเศรษฐกิจในระบบ ในปี พ.ศ. 2542 มีค่าอยู่ที่ 46.74 ในขณะที่ขนาดเศรษฐกิจนอกระบบภายหลังการออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีขนาดเล็กลงเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบต่อเศรษฐกิจในระบบ โดยผลการศึกษาขนาดเศรษฐกิจนอกระบบที่ประมาณการตามวิธี Simple Currency Ratio พบว่า สัดส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบต่อเศรษฐกิจในระบบ ในปี พ.ศ. 2548 มีค่าอยู่ที่ 22.33 ในขณะที่ผลการศึกษาขนาดเศรษฐกิจนอกระบบที่ประมาณการตามวิธี Demand for Currency พบว่าสัดส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบต่อเศรษฐกิจในระบบ ในปี พ.ศ. 2548 มีค่าอยู่ที่ 38.76 แสดงให้เห็นว่าการออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลทำให้ขนาดเศรษฐกิจนอกระบบลดขนาดลง แม้ว่าในบางช่วงของการศึกษา เช่น ในปี พ.ศ. 2547 ตามการศึกษาด้วยวิธี Simple Currency Ratio ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เป็น 27.06 จากในปี พ.ศ. 2546 ที่มีค่าอยู่ที่ 24.45 ในขณะที่การศึกษาด้วยวิธี Demand for Currency ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบมี

การขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จากในปี พ.ศ. 2545 ที่มีค่าอยู่ที่ 44.92 เป็น 47.06 ในปี พ.ศ. 2546 อันอาจเนื่องมาจากการขยายตัวและความซับซ้อนของการทำธุรกรรมด้านไอทีที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังไม่มีบทบัญญัติความผิดมูลฐานการทำธุรกรรมด้านไอที

5. นอกจากนี้ยัง พบว่าความผิด 8 มูลฐานและวงเงินที่เกี่ยวข้อง มีวงเงินอยู่ระหว่าง 121,315.83 – 162,524.65 ล้านบาทหรือ มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 8.10 – 10.86 ต่อขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบ โดยสามารถจำแนกวงเงินตามมูลฐานความผิดได้เป็นดังนี้ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีมูลค่าอยู่ที่ 7,317.50 – 14,249.80 ล้านบาท ความผิดเกี่ยวกับเพศหญิงและเด็ก มีมูลค่าอยู่ที่ 102,444.45 ล้านบาท ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง มีมูลค่าอยู่ที่ 385.13 ล้านบาท ความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ มีมูลค่าอยู่ที่ 8,472.85 – 34,661.65 ล้านบาท ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร มีมูลค่าอยู่ที่ 2,310.77 – 8,472.85 ล้านบาท ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย มีมูลค่าอยู่ที่ 385.13 – 2,310.77 ล้านบาท

สถานการณ์เศรษฐกิจนอกระบบของไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเพิ่มตามจำนวนประชากร เนื่องจากเมื่อประชากรมากขึ้นมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดการแข่งขันสูง แม้ว่าจะต้องทำผิดกฎหมายก็จะทำ หากผลตอบแทนที่ได้รับมีสูง ยกตัวอย่างเช่น เรื่องยาเสพติด ที่มีผลตอบแทนมาก ถึงแม้จะมีความเสี่ยงสูงแต่ก็ยังคงทำอยู่ แม้เศรษฐกิจจะดีด้วยก็ตาม ในขณะเดียวกันแม้กฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดจะรุนแรงขึ้น แต่ก็ยังทำ และขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจด้วย ถ้าเศรษฐกิจในระบบดี ประชาชนที่ทำผิดกฎหมายจะมีจำนวนลดน้อยลง แต่หลังการมี พ.ร.บ. ขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบของไทยน่าจะเล็กลงแต่อาจเกิดจากการแทรกแซง ทำให้ระบบการตรวจสอบ และพ.ร.บ. นี้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในอนาคตจึงควรกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มเติม โดยความผิดมูลฐานที่ควรกำหนดควรเป็นความผิดเฉพาะที่กฎหมายปกติไม่สามารถจะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ โดยเฉพาะความผิดจากการหลีกเลี่ยงภาษี ที่ภาครัฐควรตระหนักในเรื่องมาตรฐานการเสียภาษี ต้องมีความเป็นธรรมและเท่าเทียม และเรื่องความผิดทางด้านการดำเนินธุรกรรมด้านไอที

Abstract

Research Title : Thailand's Informal Economy

Research Leader : Dr. Vorapol Socratyanurak

Research Year : 2007

Objectives :

1. To study the significance of the informal economy
2. To study and estimate the dimension of the informal economy comparing to the GNP
3. To study the dimension of the informal economy at the national, regional, and provincial levels
4. To compare the dimension of the informal economy before and after the issuance of the Anti-money Laundering Act B.E.2542
5. To be a guideline in expanding the coverage of the fundamental guilts in order to reduce or minimize the dimension of the informal economy and expand the dimension of the formal economy
6. To be a database in formulating the policies of the government sector and the Anti-money Laundering Office (AMLO)

Research Methodology

The research team studied and estimated the Thailand's informal economy based on the intention and objectives of the AMLO. The research aimed to compare the dimension of the informal economy before and after the issuance of the Anti-money Laundering Act B.E. 2542. In addition, it also estimated the dimension of the informal economy at the national, regional, and provincial levels in order to expand the coverage of the fundamental guilt with the hope to reduce the dimension of the informal economy. The details under the study boundary were to estimate the overall dimension of the informal economy comparing to the percentage of GNP without focusing on any informal economy activities. The research was done during B.E. 2526 and 2548 through the Currency Approach which was the means to estimate the dimension of the informal economy indirectly. There were 2 currency approaches used in this study : The Simple Ratio and the Currency Demand Approaches.

Research Outcome

1. As followed by the approaches of the Simple Currency Ratio and Demand for Currency, it found that in B.E. 2548 the dimension of the informal economy was around 859 billion Baht or 22.33 % of the GNP, and around 1,492 billion Baht or 38.76 % of the GNP respectively. When considering the loss of the government's benefits and revenues from the non-collectible tax over the informal economy, as estimated by the Demand for Currency Approach, it was rather a high value. In B.E. 2526, it reached 3,363 million Baht or 26.07 % of the collectible tax. In B.E. 2536, it reached 9,930 million Baht or 19.62 % ; and in B.E. 2548, it reached 27,844.78 million Baht or 20.98 % of the real collectible tax. The calculation of the loss in the government tax was related to the estimation of the non-reported revenue directly. It showed that informal economy in Thailand was the crucial drawback for the government to focus because of the high value of the revenue loss. If the government could collect all those revenues, the government would spend them for the betterment of the society and economic growth and development.

2. The dimension of the informal economy, as calculated by the Simple Currency Ratio Approach of the base year B.E. 2530, was rather fluctuated at first. However, from the estimation in the long term, it showed that the dimension of the informal economy in Thailand tended to grow gradually. When estimating the dimension of the informal economy by the Demand for Currency Approach, it noted that every 5 - 6 years, the dimension of the informal economy expanded double times in values. During the study period of B.E. 2526 - B.E.2548, the dimension of the informal economy reached 385 billion Baht in B.E. 2546 and increased to 542 billion Baht in the next 5 following years (B.E.2531), then increased to 811 billion Baht in B.E. 2536, and vastly increased to 1,649 billion Baht in B.E.2547. When comparing the dimension of the informal economy with the GNP during the study period, it found that the dimension ranged between 16.21 - 47.06 %. Apart from that when considering the trend and the growth rate of Thailand's informal economy, it found that the ratio of the dimension of the informal economy to the GNP changed at the rather stable rate. Moreover, the expansion rate tended to be stable at the ratio of around 32 - 36 % to GNP. The value was continually increased and varied by the dimension of the formal economy (GNP).

3. From the study, it found that in B.E. 2548, the dimension of the informal economy at the nation level as estimated by the Simple Currency Ratio and the Demand for Currency Approach was around 859 billion Baht or 23.33 % of the GNP and in the dimension was 1,492 billion Baht or 38.76 % of the GNP respectively. When estimating the dimension of the informal economy by the Simple Currency Ratio Approach, it found that in B.E. 2548, Bangkok and the vicinity were the largest dimension of the informal economy at around 382 billion Baht. Whereas the western region was the smallest dimension of the informal economy at around 33 billion Baht in B.E. 2548. In addition, when estimating the dimension of the informal economy at the regional level by the Demand for Currency Approach, it found that Bangkok and the vicinity were also the largest dimension of the informal economy at around 664 billion Baht in B.E. 2548. The smallest dimension of the informal economy was the western region at around 57 billion Baht in B.E. 2548.

For the dimension of the informal economy at the provincial level, estimated by the Simple Currency Ratio Approach, it found that Bangkok was the largest dimension of the informal economy at around 239 billion Baht in B.E. 2548. Whereas Mae Hong Sorn Province was the smallest dimension of the informal economy at around 837 million Baht in B.E. 2548. Furthermore, when estimating the dimension of the informal economy by the Demand for Currency Approach, it found that Bangkok was the largest dimension of the informal economy at around 416 billion Baht in B.E. 2548. The smallest dimension of the informal economy was again Mae Hong Sorn Province at around 1.4 billion Baht in B.E. 2548. Above of all, it also found that large provinces in the region seemed to have the larger dimension of the informal economy than in other provinces.

4. The study found that the dimension of the informal economy before the issuance of the Act of the Anti-money Laundering B.E. 2542 was smaller when compared the ratio between the formal economy to the formal economy. From the study, when estimating the informal economy by the Simple Currency Ratio, it found that the ratio of the informal economy to the formal economy in B.E. 2542 was valued at 63.65. When estimating the dimension of the informal economy by the Demand for Currency Approach, it found that the ratio of the informal economy to the formal economy was valued at 46.74 in B.E. 2542. However, the dimension of the informal economy after the issuance of the Act of the Anti-money Laundering B.E. 2542 was smaller when compared the ratio of the informal economy to the formal economy.

Again, from the study when estimating the dimension of the informal economy by the Simple Currency Ratio Approach, it found that the ratio of the informal economy to the formal economy was valued at 22.33 in B.E. 2548. When estimating the dimension of the informal economy by the Demand for Currency Approach, it found that the ratio of the informal economy to the formal economy was valued at 38.76 in B.E. 2548. It could be proved that the issuance of the Anti-money Laundering B.E. 2542 impacted the smaller dimension of the informal economy. Though, when studying by the Simple Currency Ratio Approach for some periods during B.E. 2547, the dimension of the informal economy expanded to the value of 27.06 from B.E. 2546 at the value of 24.45. However, when studying via the Demand for Currency Approach, the dimension of the informal economy expanded from B.E. 2545 at the value of 44.92 to 47.06 in B.E. 2546. This maybe resulted from the expansion and the sophistication of the business activities in IT and from the Anti-money Laundering Act B.E. 2542 itself which had no clause concerning the fundamental guilts on business activities in IT.

5. Moreover, it also found that the 8 fundamental guilts and the related money limit ranged from 121,315.83 to 162,524.65 million Baht or the ratio ranged from 8.10 % to 10.86 % to the dimension of the informal economy. The money limit could be categorized by the fundamental guilts as follows:

- guilt concerning drugs ranged from 7,317.50 to 14,249.80 million Baht
- guilt concerning woman and child valued at 102,444.45 million Baht
- guilt concerning fraud valued at 385.13 million Baht
- guilt concerning the ranks in the government agencies valued at 8,472.85 to 34,661.65 million Baht
- guilt concerning goods trafficking ranged from 2,310.77 - 8,472.85 million Baht, and
- guilt concerning terrorism ranged from 385.13 to 2,310.77 million Baht.

The situation of Thailand's informal economy presently tends to increase by the increasing member of the population. When there is a lot of population, They need to find the jobs, resulting in the high competition. Though those jobs are illegal, the people still want to do it because of the very high revenues. For example, in case of drug, though it is highly risky, people still want to do even during the prosperous economy because they are able to earn a lot of money. At the same time, though there is the strong law enforcement to punish people who do illegally,

they still do those jobs. It maybe depends on the economic situation too. If the economy is prosperous, these illegal jobs will be less too. After the issuance of the Anti-money Laundering B.E. 2542, the dimension of the informal economy in Thailand might be less. However, there might have some influences causing the auditing system and the Act unable to perform efficiently. In the future, fundamental guilts should be reviewed to cover more areas especially guilts which are not indicated in the normal law such as the tax avoidance. The government sector should realize that the tax payment standard has to be based on "fairness and equality principles," and should focus more on business activities in IT.